Kuntaliitto
Kommunförbundet

Lausunto

Dnro 611/03/2018

20.9.2018

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Lausuntopyyntönne

U 78/2018 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle koheesiopolitiikan asetuspaketista EU-ohjelmakaudelle 2021-2027

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle yhteisen kumppanuussopimuksen rahastojen ja Euroopan globalisaatiorahaston sääntelystä sekä koheesiopolitiikan uudistamisesta ohjelmakaudelle 2021-2027 annetuista komission ehdotuksista. Kuntaliitto keskittyy lausunnossaan tarkastelemaan koheesiopolitiikan ja yhteisen maatalouspolitiikan välisen yhteensovituksen tarvetta uudessa tilanteessa.

Komission 2.5.2018 julkaisema esitys EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä tavoittelee nykyaikaisempaa, yksinkertaisempaa ja joustavampaa talousarvioita, jolla tähdätään vakauden ja turvallisuuden luomiseen sekä kilpailukyvyn, työllisyyden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden lisäämiseen. Komissio on täydentänyt esitystään toukokuun 2018 lopussa asetusesityksillä, jotka antavat puitteet käytännön toiminnalle. Koheesiopolitiikan kokonaisuuden kannalta keskeisin niistä on ns. yleisasetus, joka ohjaa kaikkiaan seitsemän eri rahaston toimintaa. Komissio on esittänyt viisi toimintapoliittista tavoitetta, jotka tavoittelevat älykkäämpää, vihreämpää ja vähähiilisempää Eurooppaa, verkostoituneempaa ja sosiaalisempaa Eurooppa sekä kansalaisia lähellä olevaa Eurooppaa.

Komission ja jäsenvaltion viranomaisten välille solmittava kumppanuussopimus ohjaa yhteisten varojen käyttöä. Kumppanuussopimus ja ohjelmat tullaan valmistelemaan valtion, alueellisten ja paikallisten viranomaisten, järjestöjen sekä kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa. Kumppanuus on tärkeä ulottuvuus ja sen toteutumista tullaan komission toimesta edelleen jatkamaan menettelyjä yksinkertaistaen.

Komission ns. yleisasetuksessa annetaan yhteiset säädökset kaikkiaan seitsemälle eri rahastolle: Koheesiorahasto, Euroopan meri- ja kalatalousrahasto (EMKR), Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+), turvapaikka- ja maahanmuuttorahasto (AMF), rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusväline (BMVI) sekä sisäisen turvallisuuden rahasto (ISF). Yleisasetus sisältää myös Eurooopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevaa säätelyä.

Nykykaudesta poiketen maaseuturahastot (EAGF ja EAFRD) eivät enää sisälly yleisasetuksen piiriin eikä siten myöskään kumppanuussopimukseen. Yleisasetusta sovellettaisiin kuitenkin maaseuturahastosta rahoitettavaan LEADER-toimintaan (yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen).

Yksi komission toimintapoliittisista tavoitteista on Eurooppa lähempänä kansalaisia. Tämän tavoitteen edistämiseksi on komission asetusesityksissä useita artikloita, jotka koskevat mm. paikallista yhteisölähtöistä kehittämistä (mm. LEADER-toimintaa), kestävää kaupunkikehittämistä sekä integroituja alueellisia kehittämistoimia.

Komissio on esittänyt entistä useampia komission suorassa tai välillisessä hallinnassa olevia ohjelmia. Tämä ei tue kumppanuusperiaatetta, jossa politiikkatavoitteita viedään yhdessä eteenpäin komission sekä kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason kautta.

www.kuntaliitto.fi
www.kommunforbundet.fi

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi
Y-tunnus 0926151-4

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi
FO-nummer 0926151-4

Kuntaliitto painottaa, että paikallis- ja aluetason roolia koheesiopolitiikan kansallisessa toteutuksessa on vahvistettava. Säännöt ja toteutus tulee olla subsidiariteettiperiaatteen mukaisesti oikealla tasolla. EU:n tai jäsenvaltion tasolla ei tule päättää asioista, jotka kuuluvat päätettäväksi paikallis- ja aluetasolla. Kuntien rooli paikallisen ja alueellisen elinvoiman ja kestävän toimintaympäristön rakentajana ja edistäjänä sekä kansalaisia lähimpänä olevana tahona korostuu jatkossa yhä vahvemmin.

Koheesiopolitiikan tavoitteiden toteutuksessa ovat Suomen kannalta keskeisimmät välineet Euroopan aluekehitysrahasto ja Euroopan sosiaalirahasto, joista jälkimmäinen on uudistumassa nykyistä laajemmaksi kokonaisuudeksi. Osa toteutuksesta tulee tapahtumaan komission ja jäsenvaltion jaetun hallinnon kautta, osaa toteutuksesta on komission tarkoitus ohjata suoraan. Yhteisen maatalouspolitiikan sisältämä maaseudun kehittämisrahasto (EAFRD) on keskeinen väline aluekehittämisessä. Maaseudun kehittämisrahastosta on kuluvalla ohjelmakaudella tuettu mm. ympäristön tilan parantamista, maaseudun elinkeinojen ja työllisyyden edistämistä, osaamisen lisäämistä, maaseudun palveluiden kehittämistä, yhteisöjen toimintaedellytysten luomista sekä kansainvälistä yhteistyötä.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) kestävän maatalouden tavoitteet 2020- kattavat seuraavat kolme ulottuvuutta: edistää älykästä ja resilienssiä maataloussektoria; kannustaa ympäristön hoitoon ja ilmastotoimenpiteisiin ja siten tukea EU:n ympäristö- ja ilmastotavoitteita sekä vahvistaa maaseutualueiden sosio-ekonomista asemaa. Lisäksi tavoitteissa painotetaan mm. kestävää elintarviketuotantoa, erityisesti ruokaturvallisuutta ja ruuan laatua sekä ympäristön ja eläinten hyvinvointistandardeja. Myös neuvontaan, tiedonsiirtoon ja yhteistyöhön halutaan panostaa. Lisäksi Eu:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistaminen tuo synergiaetuja erityisesti ympäristön, ilmaston, aluekehittämisen sekä tutkimuksen osalta (esim. Horisontti Eurooppa- ja LIFE-ohjelmat).

Kuntaliitto painottaa, että maaseudun kehittäminen ja maaseuturahaston toimenpiteet tulee kansallisessa ohjelmavalmistelussa sovittaa tiiviisti yhteen rakennerahastoja koskevan ohjelmatyön kanssa. Tämä on erityisen tärkeää tilanteessa, jossa maaseuturahasto ei kuulu enää yleisasetuksen piiriin (pl. Leader-toiminta) ja on irrotettu kumppanuussopimuksesta.

Kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän ja maaseutupolitiikan neuvoston asettama yhteisölähtöisen paikalisen kehittämisen työryhmä on esittänyt kannanotossaan tavoitteita EU-ohjelmakauden 2021-2027 valmisteluun. Kuntaliitolla on edustaja ko. työryhmässä. Kuntaliito katsoo, että yhteisölähtöistä paikalliskehittämistä tulisi vahvistaa tulevalla ohjelmakaudella keventämällä hanketoiminnan hallinnollista taakkaa ja lisäämällä eri rahastojen yhteensovitusta paikallisen kehittämisen toimeenpanossa.

Komissio on antanut alustavat jäsenvaltiokohtaiset saantotiedot, joiden mukaan Suomen rakennerahastovarojen saanto kasvaisi n. 5% nykyisestä. Tämä on positiivinen seikka, joskin on huomioitava, että lopulliseen ratkaisuun on vielä matkaa ja epävarmuustekijöitä on useita. Suomen liittymissopimuksessa todetut pohjoisen harvaan asutun alueen erityisasema sekä arktisen alueen mahdollisuudet, Itämeren alueen yhteistyö sekä ulkorajayhteistyö Venäjän suuntaan ovat suomalaisten kuntien ja maakuntien kannalta keskeisiä teemoja. Haasteellisten olosuhteiden tuomien haittojen huomioimisen lisäksi on panostettu näillä alueilla olevaan osaamiseen, yritystoiminnan edistämiseen sekä kansainvälisen kilpailukyvyn vahvistamiseen.

Kuntaliitto yhtyy valtioneuvoston kantaan perusrahoituksen turvaamisen tärkeydestä ja muistuttaa, että koheesiopolitiikan rahoitussaannon avulla saadaan merkittäviä kehittämisresursseja alueellisen ja paikallisen elinvoiman tukemiseksi.

SUOMEN KUNTALIITTO

Taina Väre
Erityisasiantuntija